

Milí učitelia,

skôr ako sa pustíte do čítania nasledujúceho článku, odpovedzte si pre seba, prosím, na pár otázok (poprípade si napíšte odpovede na ne).

DOTAZNÍK SEBAREFLEXIE

Ako sa dnes cítim?

Čo je momentálne mojou najväčšou túžbou?

Čo bolo pre mňa najväčšou výzvou v začiatkoch vyučovania počas koronakrízy?

Zmenilo sa odvtedy niečo? Ak áno, čo a ako?

Čo je pre mňa najväčšou výzvou môjho vyučovania teraz?

Na čo som hrdý, čo sa mi skutočne darí počas koronakrízy?

Čo som sa o sebe naučil ako o človeku?

Čo som sa o sebe naučil ako o učiteľovi?

Čo som sa o sebe naučil ako o kolegovi?

Čo som sa naučil o svojich žiakoch?

Čo pre mňa znamená byť dobrým učiteľom počas koronakrízy?

Čo by som si chcel zobrať z tohto online vyučovania aj do školy?

Čo by som chcel robiť inak? Čo k tomu potrebujem?

Verím, že aj táto sebareflexia vám pomohla uvedomiť si, čo všetko ste zvládli a že vás to mnoho naučilo. Ak chcete vedieť viac, začítajte sa do týchto riadkov.

Čo znamená byť učiteľom v čase korony.

Dnešné prežívanie je veľmi náročné. Každá oblasť života vyžaduje zmenu, iné fungovanie. Zmena so sebou u väčšiny ľudí prináša stres, nepríjemné pocity, hnev či zúfalstvo.

S nemožnosťou stretávať sa tvárou v tvár sa učenie presunulo domov, presunulo sa zo strany učiteľov na stranu detí a ich rodičov. Situácia , s akou nikto z nás nemá skúsenosť.

V prvej fáze, keď žiaci i učitelia ostali zo dňa na deň doma, sme si mysleli, že to bude dočasne. V druhej fáze , keď už sa vedelo, že tak skoro sa do školy nepôjde, učitelia hľadali možnosti, ako sa s deťmi spojiť , aký kontakt si na nich nájsť. Po absolvovaní tohto hlavolamu každý nejakou uchoopil učenie a začal chrliť kvantú úloh a učebného materiálu, len aby sa nepovedalo, že neučí.

Niekoľko postojov zo strany rodičov vo vzťahu k učiteľom:

- že nič nerobia
- že si myslia, že existuje len ich predmet, preťažujú žiakov
- že zadávajú komplikované úlohy, ktorým nik nerozumie
- že majú dôležitejšie veci, ako riešiť úlohy nejakého učiteľa
- že na nič to deťom nebude, nevidia v tom zmysel
- ignorujú akýkoľvek pokus zo strany učiteľa o komunikáciu a kontakt
- že sa boja, že učiteľ to nepochopí a bude nespravodlivý k ich dieťaťu
- že vás - učiteľa - považuje za niekoho „nižšie postaveného“ a pod.

Prirodzene sa naskytá otázka, čo robí učiteľa v čase korony majstrom?

V prvom rade je to vzťah k žiakovi.

Tak ako v bežnom čase, keď chodíme do školy, aj dnes je vzťah k žiakovi rozhodujúci. Od čoho závisí?

Veľmi úzko súvisí s tým, ako sa učiteľ vníma:

- ako ten, ktorý vysvetľuje
- ako ten, ktorý hodnotí
- ako ten, ktorý chodí do práce
- ako ten, koho jeho práca nezaujíma
- ako ten, ktorý už nevládze a je vyhorený
- ako ten, ktorý má nápady
- ako ten, ktorý napomáha rastu a posúva dieťa, podporuje ho.

Za akého učiteľa sa považujete vy?

Podľa tejto vnútornej mapy či motivácie sa bude odvíjať váš vzťah k žiakovi.

Ak som ten, ktorý vysvetľuje, zmyslom môjho pôsobenia bude „nasúkať“ mu čo najviac informácií, prednášať, poučať, vyslovene „zasypať“ faktami. Poviete si. Čo je na tom zlé? Nič. Nezhľadňuje to však vekové osobitosti, a obmedzené podmienky za súčasného stavu, keď pri prvom oboznamovaní sa s témou sa môžu nasýtiť len obmedzeným počtom informácií?

Ak som ten, ktorý hodnotí, budem sa snažiť dokázať žiakovi, čo všetko nevie, hľadám chyby, medzery. Vnímam aj to, čo dieťa vie, ale hľadám, čo mu ešte nejde, ako by som ho mohol skontrolovať a na čom nachytať. Alebo mám potrebu dokázať, že som najmúdrejší. Aby ste si nemysleli, hodnotenie je potrebné, lebo je formou poskytnutia spätnej väzby o tom, nakoľko si žiak preberané učivo osvojil. Takže v čase koronakrízy, koho hodnotím: žiaka, že tomu neporozumel, alebo jeho rodiča, že mu to nedostatočne vysvetlil? A ak by to bolo až také jednoduché, išli by sme sami proti sebe – učiteľstvo by zaniklo a nebolo by potrebné, ak by to mali zvládnuť žiaci a ich rodičia sami. Ale ak sa stane kontrola a hodnotenie zmyslom učiteľského pôsobenia, nepomôže vám to vybudovať si vzťah so žiakom.

Ak som ten, pre ktorého je to len práca – chodím do práce, učím, lebo musím, lebo ma to živí. Pracujem do výšky svojho platu, nič iné ma nezaujíma. Žiaci už vôbec.

Ak som ten učiteľ, ktorého jeho práca nezaujíma, mám málo tvorivých nápadov. Učím tak, ako som učil pred 10, 20, 30 –timi rokmi. Alebo učím preto, že nikam inam ma nevzali, a preto sú pre mňa žiaci tí „hnusní nevďačníci.“ A je mi jedno, či sa niečo naučia alebo nie.

Ak som ten, ktorý už nevládze a je vyhorený - máte na to právo, lebo svoje ste si už odslúžili, ale zároveň máte aj povinnosť nenechať to len tak a dočerpať. Aby pre vás žiaci neboli „bandou, ktorá zaťažuje,“ potrebujete nájsť novú inšpiráciu, nový vietor do plachiet, nový zmysel. Toto sú noví žiaci, ktorí potrebujú učiteľov, ktorí ich „zapália pre učenie“ a naučia.

Ak ste ten, ktorý má nápady, je to super, ale dajte si pozor, aby sa žiaci nestali vašimi pokusnými králikmi, ktorí absolvujú vaše nápady, no nebudú mať možnosť sa učivo naučiť či si ho zafixovať.

Ak ste ten, ktorý napomáha rasti: - máte záujem žiaka niečo naučiť. Naozaj je pre vás dôležitý každý žiak, a rovnako aj váš vzťah k nemu a s ním. Na žiakovi vám záleží.

Aký by mal byť učiteľ v dnešnej dobe? Mal by byť ten, ktorý:

0. Sa naučil kamarátiť s technikou – pre učenie v dnešnej dobe bod najpodstatnejší, lebo len po jeho zvládnutí môžu nasledovať tie ďalšie
1. Má vzťah k žiakovi
2. Má vzťah k jeho rodičovi – rešpektuje ho ako bytosť, ktorá sa spolupodieľa na výchove dieťaťa. Nemá potrebu sa nad neho vyvyšovať, ani pred ním ponížovať. Rešpektuje rovnocennosť medzi učiteľom a rodičom ako ľuďmi
3. Rešpektuje individuálne osobitosti žiaka – práve dnešná doba dáva rešpektovaniu individuálneho prístupu k žiakovi veľký priestor.
Má žiak možnosti pripojenia na internet? Reaguje na moje podnety? Rozumie tomu? Mám ešte nejakú inú možnosť prejavitiť oňho záujem, zapojiť ho (niektorí odniesli pracovné listy do schránky)? Ak tomu nerozumie, viem mu to vysvetliť ešte nejakou inou? Ak zabudol včas odovzdať úlohu, skúmam aj okolnosti prečo (pokazil sa im počítač, bol chorý...)? Má žiak možnosť byť pripojený na počítači hocikedy, alebo sa oň musí deliť s 1, 2, 3-mi ďalšími ľuďmi v domácnosti? Ak nemá pripojenie, akým iným spôsobom by som ho vedel vzdelávať (prefotené pracovné listy, dohodnúť prevzatie rodičom a pod.)mohol si žiak zobrať knihy zo školy? Ak nie, aké má teraz možnosti, ak mu dám za úlohu spracovať niečo z knihy? Aké má žiak rodinné zázemie?
4. Rešpektuje rôzne učebné štýly

Ak ste už pokročili tak ďaleko, že počítač, internet, počítačové siete (messenger, facebook,) edupage, class roome, zoom a pod. sú vaši pomocníci v učiteľskej profesii, nezabudnite, ak je to čo i len trochu možné, priblížiť žiakom učivo cez rôzne učebné štýly – nielen zadať úlohu, ale okrem slovo-obrazového kanála, ktorý sprostredkúva obraz, texty, je dôležitý aj sluchový (auditívny) učebný štýl – buď nahráte svoj hlas ako prednášku, alebo nájdete na internete vhodné video, ktoré sprostredkúva vami preberanú tému, alebo máte so žiakmi on-line hodinu, v rámci ktorej sa počujete a reagujete na seba. Posielate im poznámky? – slovo-obrazový štýl. Pohybový štýl využíva rôzne pozorovania, projekty, prezentácie, pokusy a pod.

5. Spravodlivo hodnotí žiaka

Aj keď ŠPU a MŠ SR už vydali usmernenia k hodnoteniu, hodnotiť sa dá rôznymi spôsobmi. Ak overujem úroveň vedomostí žiaka, dôležité je si uvedomiť, že podstatnou súčasťou hodnotenia je poskytnutie spätnej väzby. Povzbudzuje? Vyhráňa sa? Ukazuje chyby i možnosti nápravy?

K obsahu učiva: Dáva žiakom učivo, ktoré sú schopní zvládnuť? Sami? Za pomoci rodičov? Je toho veľa? Málo? Aká je primeraná miera? Povzbudzuje ich k hľadaniu súvislostí – učí ich premýšľať?

6. Flexibilita a nápaditosť

Koronakríza si naozaj vyžaduje pružnosť, flexibilitu, zmenu (ale to sa vyžaduje aj inokedy, len nedokážeme na to reagovať). Vyžaduje si mať rôzne nápady, aby sme žiakov zaujali – vysvetlenie (výklad), prezentácia, pokus, pozorovanie, tajničku atď. Podporuje tvorivosť našu i žiakov.

Že veľa z toho robíte aj bežne? Áno, naozaj si myslím, že dobrý učiteľ má príležitosť byť dobrým vždy. Ak je odborníkom a prekypuje ľudskosťou, je to ten najväčší dar, ktorý v ňom dieťa vie získať.

Nechcem tu vykresliť učiteľa – superhrdinu v čase korony. Uvedomujem si, že každý učiteľ má svoj spôsob, ako zaobchádza so strachom a úzkosťou z ochorenia, má svoje rodinné zázemie – stará sa o starších rodičov, plní úlohy so svojimi deťmi, varí, pomáha v domácnosti, možno má krízu s manželkou či manželom, možno má rodinné problémy, možno ho trápí nejaká choroba či obava o to, že jeho manžel/ka možno príde o prácu a nebudú mať dostatok financií.

Učiteľ je človek. Nemá byť dokonalý. Ale má byť najlepším možným človekom, akým dokáže byť, a ak svojou troškou posunie vývin mladého človeka čo i len o kúsok, splnil svoje poslanie.

Drahí učitelia, držím vám vo vašom ľudskom i pracovnom živote palce. Ak využijeme krízu k tomu, aby sme sa niečo nové naučili, posunieme sa v našom raste a budeme môcť byť vzorom v prekonávaní prekážok a v raste aj pre deti, ktorým ukazujeme cestu.

Mgr. Henrieta Popluhárová

Školský psychológ, CPPPaP Galanta